

SVRHA I ZNAČAJ SURADNJE OBITELJSKOG DOMA I VRTIĆA

ULOGA INSTITUCIONALNOG ODGOJA

Proučavajući razvoj odgojnih institucija uočila sam neslaganja u stajalištima nekih autora. Jedni su dječje vrtiće definirali kao čuvališta za djecu, dok su drugi zagovarali drukčiji pristup. Definirali su ih kao mjesto gdje se sve događa spontano, uz odgovarajuće poticaje.

U novije vrijeme suvremene značajke obiteljskog života, brz tempo života, zaposlenost oba roditelja, trka za priskrblijvanjem materijalnih dobara uzrokuje brz razvoj i širenje odgojnih ustanova koje se brinu za odgoj djeteta do polaska u školu.

DV Krijesnica, Rijeka: Centar za dramske igre

Prema autorima Malić-Mužić, dječji vrtić predstavlja: *specijaliziranu odgojno - obrazovnu organizaciju za odgoj djece predškolske dobi*. Vrtić, dakle predstavlja mjesto gdje kroz igru-temeljnu dječju aktivnost, dijete uči, stječe znanja i sposobnosti, razvija svoje psihičke i tjelesne poten-

DV Krijesnica, Rijeka: Centar za likovno izražavanje

cijale, izražava svoje osjećaje i raspoloženja, ukratko, razvija sebe i svoj karakter (osobnost). Osim igre, rad koji ima odgojni karakter, predstavlja temeljnu dječju aktivnost koja se također provodi u dječjim vrtićima.

Osnovna funkcija vrtića bila je socijalno-zaštitna, dok su zdravstvena i odgojno-obrazovna bile u velikoj mjeri zapostavljene. To se prvenstveno događalo zbog prevelikog broja djece u odgojnoj grupi, prevelike radne organizacije, prevladavanja jednoga programa te loše opremljenosti igračkama i materijalom. Ovi čimbenici otežavali su uspostavljanje suradničkih i boljih socioemocionalnih odnosa između odgajatelja, djece i roditelja.

Razvoj predškolskog odgoja, sve do danas, programski je bio usmjeren ka razvoju cjelodnevnog programa (9-12 sati boravka djeteta) koji je bio primjeren potrebama zaposlenih roditelja, dok su se potrebe samog djeteta manje uvažavale.

Proces demokratizacije u našoj zemlji potiče potrebu širenja sustava organiziranih programskih oblika za djecu predškolske dobi. Stoga je i vlada Republike Hrvatske u 1991. godini zacrtala i dvije bitne zadaće predškolskog odgoja. Prva je poticanje

privatne inicijative u predškolskom odgoju da bi se povećao obuhvat djece, a druga je proširivanje postojećih predškolskih programa sadržajima iz područja stranog jezika, umjetnosti, sporta i sl. Konceptija se temelji na znanstvenom i humanističkom pristupu, gdje odgojno - obrazovni sustav predstavlja prvi sustav s kojim se dijete susreće. Prijedlog također ističe slobodu inicijative u stvaranju i kvalitetniji značaj. To se prvenstveno postiže osiguravanjem stručnoga kadra i njihovim stalnim stručnim usavršavanjem.

Predškolski odgoj u novoj Konceptiji nudi povoljne uvjete za cjelovit djetetov razvoj koji je uskladen s njegovim individualnim sklonostima i sposobnostima. On također mora uvažavati djetetovu dob i njegove individualne potrebe te specifične razvojne mogućnosti. To zapravo znači da suvremeni odgojno - obrazovni sustav treba svakom djetetu omogućiti najpogodniji program i to posebno u dobi od četvrte godine života.

Prijedlog konceptije i *Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece*, otvorili su nove mogućnosti za obitelj. Ona se sada pojavljuje kao aktivni sudionik u izboru i kreiranju programa. To podrazumijeva slobodu prilikom izbora odgojne institucije, oblika, vrste programa i stručnih nositelja te određivanje načina sudjelovanja u tome. Budući da roditelji svoja stajališta prema određenom programu temelje na onome što su o njemu čuli, vrlo je važno informirati roditelje kvalitetnim i pravovremenim informacijama.

Prema svemu do sada navedenom, predškolski odgoj podrazumijeva specifičan dio odgojno-obrazovnog sustava koji se bavi odgajanjem djece predškolske dobi. Pojam *odgajanje* uključuje odgoj, njegu, zaštitu i obrazovanje. Iz ovog proizlazi osnovna funkcija i cilj predškolskog odgoja, a to je *očuvanje tjelesnog i mentalnog zdravlja djeteta, kao i poticanje cjelovitog razvoja svih funkcija, sposobnosti i mogućnosti*. Tu se također javljaju posebni ciljevi i zadaće predškolskog odgoja i to: *očuvanje zdravlja, razvoj emocionalne stabilnosti, pozitivne*

slike o sebi, socijalne interakcije, komunikacije, slobodnog izražavanja, ljubopitljivosti te razvoj kreativnosti i intelektualnih sposobnosti.

DV Krijesnica, Rijeka: Centar za stolne i manipulativne igre

U novom Zakonu o predškolskom odgoju i naobrazbi u čl. 1. točka 2. stoji: *Predškolski odgoj obuhvaća programe odgoja, naobrazbe, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi koja se ostvaruje u dječjim vrtićima sukladno ovome Zakonu*. Ovaj Zakon stavlja naglasak na programe koji su potrebni djetetu predškolske dobi, čime se u prvi plan postavlja dijete, a dječji vrtić navodi se kao mjesto, kao institucija u kojem se takvi programi ostvaruju. To je značajan pomak prema djetetu i njegovim pravima i potrebama, u odnosu na prethodni *Zakon o dječjim vrtićima ili Zakon o društvenoj brizi o djeci predškolske dobi*. U oba navedena zakona dijete je bilo već u načelnim odredbama, postavljeno u sekundarni položaj, a prioritet je dat ili instituciji ili imaginarnom pojmu društvene brige.

Nadalje: *Predškolski odgoj ostvaruje se u skladu s razvojnim osobinama i potrebama djece te socijalnim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama obitelji* (čl.3.toč.2.).

Ovom se odredbom naglašava da spomenuti programi moraju u prvom redu biti usklađeni s potrebama i stupnjem razvoja djeteta te sa potrebama obitelji.

ZADACI DJEČJEG VRTIĆA U ODGOJU DJECE

Zadaci vrtića uključuju očuvanje tjelesnog i mentalnog zdravlja djeteta, razvoj emocionalne stabilnosti, samostalnosti, pozitivne slike o sebi, radoznalost, razvoj kreativnosti, poticanje cjelovitog razvoja, sposobnosti i mogućnosti, u skladu sa zakonitostima djetetovog razvoja i njegovim stvarnim mogućnostima.

Među najvažnije zadatke odgoja djece u dječjim vrtićima ubraja se briga za tjelesni razvoj djeteta, i to stoga što se u tom razdoblju dijete intenzivno razvija i raste. U području tjelesnog razvoja, zadaci odgoja uključuju očuvanje i jačanje zdravlja, razvoj higijenskih navika te poticanje razvoja motorike. Osim pomoći u odgoju djece, dječji vrtići osiguravaju prehranu djece te pružaju zdravstvenu zaštitu. Podizanje otpornosti svakodnevnim boravkom na zraku, praćenje djetetovog zdravstvenog stanja i ishrane te stvaranje higijenskih navika pripadaju u zdravstveno-zaštitne zadatke.

U području intelektualnog razvoja, vrtić treba poticati i njegovati dječje izražavanje te radoznalost kao glavne pokretače za postavljanje pitanja. Osim toga, odgoj u vrtiću mora podržavati i razvoj sposobnosti kao što su: *pažnja, mašta, percepcija, logičko zaključivanje, razmišljanje, pamćenje i govor*. Budući da dijete predškolskog uzrasta upoznaje moralne norme pomoću iskustva, neophodno je da odnos, ponašanje i postupci odraslih osoba prema djetetu budu dobar primjer moralno prihvatljivog ponašanja.

Društveno - moralni razvoj uključuje pomaganje djetetu da usvoji pozitivne oblike ponašanja, razvoj dobre suradnje među djecom kako bi djeca mogla zajednički organizirati aktivnosti. Uz ovo, potrebno je kod djeteta razvijati potrebu za druženjem te osjećajem ponosa i zadovoljstva što pripada određenju grupi. Može se reći da je estetski odgoj najviše zastupljen u institucionalnom odgoju, budući da djeca osjećaj za doživljavanje

i zapažanje lijepog u prirodi i umjetnosti mogu doživjeti preko slike, pjesme, pripovijetke, slušanja glazbenih djela i sl. Estetski odgoj utječe na djetetov intelektualni, moralni, socijalni i emocionalni razvoj. Zadaci predškolskog odgoja u području emocionalnog i voljnog razvoja uključuju njegovanje otvorenosti djeteta za nova iskustva i doživljaje koji utječu na razvoj zadovoljnog i vedrog djeteta koje ima povjerenja u sebe i u ljude oko sebe. Važan zadatak čini još i razvoj samostalnosti, spontanosti, iskrenosti te pozitivne slike o sebi. Kroz sadržaje odgojnog rada s djecom odgajatelji ostvaruju navedene zadatke. Osnovni izvor sadržaja odgojnog rada je sam život djeteta i sredina koja ga okružuje. Realizacija ovih zadataka ukazuje da ni jedna obitelj ne može u potpunosti zadovoljiti potrebu djeteta za društvom vršnjaka, niti može stvoriti uvjete za razvoj intelektualnog, moralnog, socijalnog, estetskog, zdravstvenog i emocionalnog odgoja, kao ni proširiti razvoj socijalnih kontakata s djecom i odraslima.

SVRHA SURADNJE OBITELJSKOG DOMA I VRTIĆA

Proces demokratizacije svakako utječe i na institucije odgoja i obrazovanja. One se preobrazuju u zajednice koje roditeljima pružaju mogućnosti većeg sudjelovanja u radu vrtića. Kao što sam i ranije u tekstu već spomenula, *Koncepcija razvoja predškolskog odgoja* i *Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece* ističu tj. obvezuju predškolsku ustanovu na uspostavljanje čvrste veze s roditeljima. Utjecaj obitelji na razvoj u ranom djetinjstvu ne treba posebno isticati. Kako djeca odrastaju u svojim obiteljima, normalno je da događaji koji se zbivaju unutar obitelji utječu i na njih. U skladu s tim, potrebno je da predškolski odgoj odgovara potrebama društva, odnosno potrebno je uskladiti zajedničke ciljeve i interese. Obitelj dakle, a zatim i dječji vrtić, predstavljaju djetetove primarne sredine odgoja te imaju presudan značaj za pravilan psihofizički i psihosocijalni razvoj djeteta.

U novom Zakonu čl.16.toč.1. stoji: *Dječji vrtić dužan je dopunjavati obiteljski odgoj i svojom otvorenošću uspostaviti djelatnu suradnju s roditeljima i neposrednim okruženjem djeteta.* To znači da se suradnja obitelji i vrtića u odgoju djeteta treba temeljiti na principima međusobnog uvažavanja i nadopunjavanja uloga. Roditelji i odgajatelji suraduju za dobrobit djeteta. Iz ovog proizlazi da su roditelji aktivni sudionici koji zajedno s predškolskom ustanovom i u dogovoru s njom surađuju, a sve to u cilju stvaranja povoljnih i jedinstvenih odgojnih utjecaja koji će poticati cjelokupan razvoj djeteta. Dobra suradnja kod djeteta jača osjećaj sigurnosti i vlastite vrijednosti. U slučaju kad obitelj i dječji vrtić ne uspostave dobru i korisnu suradnju, opravdano je očekivati negativne pojave, koje se mogu pojaviti u obje odgojne sredine.

Na primjer, u predškolskoj ustanovi dijete nakon igre uči pospremati stvari na svoja mjesta, dok mu se u-obitelji dopušta nered i nepospremanje za sobom. U takvoj situaciji teško je kod djeteta stvoriti smisao za red i disciplinu. U ovom slučaju sva pozitivna nastojanja predškolske ustanove neće doći do izražaja. Da bi roditelji i odgajatelj mogli surađivati, moraju se međusobno upoznati te izgraditi povjerenje koje čini temelj za buduću suradnju. Od odgajatelja se očekuje da nauči stvari gledati očima roditelja te da u roditeljima vide svoje najbolje suradnike koji im mogu ponuditi puno korisnih informacija za rad. Suradnja obitelji i vrtića zasniva se i na činjenici da dijete u vrtiću provodi 8-10 sati dnevno u različitim aktivnostima. To znači da dijete u vrtiću provodi vremenski dulje nego njegovi roditelji na radnom mjestu tj. da je vrijeme koje dijete provodi u svojoj obitelji kraće od vremena koje provodi u vrtiću.

Odgajatelji su, dakle, u prilici da dijete dobro upoznaju kroz različite svakodnevne aktivnosti u kojima ono sudjeluje. Dobrom suradnjom obitelji i odgajatelja obiteljski odgoj se želi približiti institucionalnome i obrnuto, jer se jedino tako mogu dosljedno ostvarivati ciljevi i zadaci suvremenog

predškolskog odgoja koji utječu na normalan i cjelokupan razvoj djeteta.

MOTIVACIJA RODITELJA I VRTIĆA ZA SURADNJU

Suradnja obitelji i vrtića razlikuje se od vrtića do vrtića. U nekim vrtićima suradnja s roditeljima svedena je na minimum - roditelji su samo promatrači. U drugim se pak vrtićima roditeljima daje direktna i aktivna uloga u odgoju djece koja se provodi u vrtiću. U takvom vrtiću atmosfera u odgojnoj grupi rezultat je suradnje roditelja, odgajatelja i djece. Djeca predškolske dobi često su emocionalno vezana i za svoje odgajatelje što predstavlja još jedan razlog više za poticanje i njegovanje dobre suradnje roditelja i odgajatelja. Naravno, prvi korak u tom procesu treba učiniti odgajatelj, stvarajući kod roditelja osjećaj sigurnosti i povjerenja. Temelj za stvaranje povjerenja čini istinsko razumijevanje i poštivanje roditelja te briga za potrebe djeteta. Osim toga, informiranost roditelja o životu djeteta u vrtiću kao i uključivanje roditelja u odgojno-obrazovni rad također čini osnovu za stvaranje povjerenja kod roditelja. Odgajatelj će najlakše i najbrže stvoriti taj osjećaj, ako u razgovoru s roditeljima bude prirodan, spontan i nenametljiv. Budući da se roditelji međusobno razlikuju, neki su komunikativni, društveni, drugi šutljivi, povučeni, tako i svoju zainteresiranost za život djeteta u vrtiću pokazuju na različit način. Odgajatelj dakle mora pronaći jezik za svakog roditelja pojedinačno. Kako bi što bolje surađivao s roditeljima odgajatelj bi trebao biti: *susretljiv, smiren, pažljiv, prilagodljiv, kreativan, strpljiv ...*

Na kraju želim samo dodati: *Odgovornost za djecu je velika, a kao što je lako povrijediti dječje srce tako je isto povredljivo srce roditelja.*

Tamara Bajčić
izvadak iz diplomskog rada